

EĞİTİM REFORMU, HİBRİT EĞİTİM VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Özet

2. Giriş

3. Türkiye’de Mecburi Eğitimin Tarihi Gelişimi

- 1924 Yılı Mecburi Eğitim Kanunu:
- 1961 Yılı 5 Yıllık Mecburi Eğitim:
- 1997 Yılı Kesintisiz 5+3 = 8 Yıllık Mecburi Eğitim:
- 2012 Yılı Kesintisiz 4+4+4 = 12 Yıllık Mecburi Eğitim:

4. Eğitim Sisteminde Yapısal Dönüşüm ve Sonuçları

1997 ve 2012 Reformlarının Nicel Analizi
Okul Kapasitesi ve Altyapı İhtiyacı
Öğretmen İhtiyacı ve İnsan Kaynağı
Maliyet ve Kamu Maliyesi Üzerindeki Etkiler
Psikolojik ve Pedagojik Etkiler
Sınav Odaklılık ve Sistemsel Sonuçlar
Eğitimde Manevi ve Ahlaki Gelişim

5. Sınav Sistemi ve Ölçme-Değerlendirme Sorunları

Geçiş Sistemi ve Sınav Yapısı
Sınav Odaklılığın Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri
Yardımcı Kaynak Bağımlılığı
Özel Öğretim Kurumları ve Eğitim Ekonomisi
Ölçme-Değerlendirme Sorunları
Yardımcı Kaynakların Düzenlenmesi ve Akreditasyon Sistemi
İnsanı Merkeze Alan Ölçme ve Değerlendirme Anlayışı

6. Sınav Sistemi ve Ölçme-Değerlendirme Sorunları

Geçiş Sistemi ve Sınav Yapısı
Sınav Odaklılığın Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri
Yardımcı Kaynak Bağımlılığı
Özel Öğretim Kurumları ve Eğitim Ekonomisi
Ölçme-Değerlendirme Meselesi
Yardımcı Kaynakların Düzenlenmesi ve Akreditasyon Sistemi

7. Öğretmen Yapısı ve Meslekî Tartışmalar

Öğretmen Yapısı ve Kurumsal Farklılıklar
Resmî Okullarda Öğretmenlik
Özel Öğretim Kurumlarında Öğretmenlik
1. Özel Öğretim Kurumlarında Öğretmenlik
a) Öğretmen emeği görünür kılınmalı
b) Resmî-özel okul farkı basit ideolojik söylemlerden çıkarılmalı
c) Öğretmen davranışı ile sistem teşvikleri arasında ilişki kurulmalı
2. Özel Öğretim Kurumları Öğretmenleri için Yapılması Gerekenler
a) Öğretmen tükenmişliği daha güçlü analiz edilerek
b) Performans sistemi eleştirisi derinleştirilebilir
c) Resmî okul öğretmenlerinin daha ilgili, daha etkili olduğu algısının çoğu zaman
3. Öğretmen Yapısı ve Kurumsal Farklılıklar
a) Resmî Okullarda
b) Özel Kurumlarda
c) Eğitim Sistemine Yönelik Temel Tartışmalar
4. Öğretmen Niteliği ve KPSS Tartışması
a) Öğretmen tek bir merkezî sınavla değerlendiren sistem
b) Aykırılık
c) Öğretmen Gelişimi

8. Merkeziyetçilik, Müfredat ve Yapısal Eleştiriler

Tek Tip Müfredat ve Merkezî Yapının Etkileri
Yerel Esneklik ve Bölgesel Uyum İhtiyacı
Yetenek Odaklı Yaklaşımın Gerekliliği
Müfredat ve Ders Materyalleri Reformu
Öğretmen Sisteminin Güçlendirilmesi
Okul İçi Destek Mekanizmaları

Müfredatta Şahsiyet, Medeniyet ve Kültürel Kimlik Boyutu

9. Dijital Eğitim ve Yapay Zekâ Destekli Dönüşüm

Dijital Eğitim Ekosistemi ve Teknolojik Dönüşüm
Yapay Zekâ Destekli Öğrenme Modelleri
Kişiselleştirilmiş Öğrenme ve Eğitim
Tablet Dağıtımı ve Dijitalleşmenin Niteliği
Dijital Eşitsizlik Riski
Veri Güvenliği ve Etik Sorunlar
Kapsamlı Dijital Eğitim Altyapısı ve Hibrit Model
Dijital Eğitimde İnsan, Hikmet ve Ahlak Dengesi

10. Hibrit Eğitim Modeli ve Sistem Tasarımı

Hibrit Eğitim Modelinin Temel Yaklaşımı
1. Okulların Merkezî Rolü (Ana Omurga)
Çok Boyutlu Ölçme Yaklaşımı
2. Özel Öğretim Kurumları (Tamamlayıcı Katman)
Özel Kurumların Yeniden Konumlandırılması
3. Dijital Sistemler ve Kişiselleştirilmiş Öğrenme
Ulusal Dijital Öğrenme Platformu
4. Yayınevleri ve İçerik Üretim Sistemi
Akredite Yayın Sistemi
5. Devletin Düzenleyici ve Dengeleyici Rolü
Dengeleyici Sistem Yaklaşımı
6. Planlı ve Denetlenebilir Eğitim Ekosistemi
Eğitimin Toplumsal ve Ahlaki Sorumluluk Boyutu
Hibrit Eğitim Modeli Öngörüsü

11. Reform Yol Haritası

Kademeli Reform ve Sistem Dönüşümü
1. Yıl: Altyapı ve Müfredat Hazırlık Süreci
2. Yıl: Öğretmen Sistemi ve Okul Dönüşümü
Öğretmen – Özel Sektör İş Birliği
3. Yıl: Ölçme-Değerlendirme ve Yardımcı Kaynak Reformu
Yardımcı Kaynak Reformu
4. Yıl: Dijital Eğitim ve Özel Sektör Entegrasyonu
Dijital Altyapı ve Maliyet Planlaması
5. Yıl: Sosyal Denge, Optimizasyon ve Yaygınlaştırma
Fırsat Eşitliği ve Sosyal Denge
Sistem Optimizasyonu ve Yaygınlaştırma
Reform Sürecinin Temel İlkeleri
Merkeziyetçilik Eleştirisi ve Alternatif Yaklaşım
Beklenen Sonuçlar ve Stratejik Özet
Stratejik Yapı
Öğretmenin İrfan ve Şahsiyet Rehberliği Rolü

Sonuç

EĞİTİM REFORMU, HİBRİT EĞİTİM VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Özet

Türkiye’de eğitim sistemi, Cumhuriyet’in ilanından itibaren mecburi eğitimin süresi, yapısı ve işleyişi bakımından önemli dönüşümler geçirmiştir. Eğitimde birlik anlayışıyla başlayan süreç zaman içinde kademeli eğitim modellerine, merkezî sınav sistemlerine ve geniş ölçekli kurumsal yapılara dönüşmüştür. Özellikle 1997 yılında sekiz yıllık kesintisiz eğitime, 2012 yılında ise 4+4+4 sistemine geçişle birlikte okul, derslik ve öğretmen kapasitesinde büyük artışlar yaşanmış; eğitim sistemi nicelik olarak önemli ölçüde genişlemiştir. Ancak bu dönüşüm; sınav merkezli yapı, yardımcı kaynak bağımlılığı, özel öğretim kurumlarının büyümesi, öğretmen niteliği tartışmaları, dijital eşitsizlik ve fırsat eşitsizliği gibi yeni yapısal problemleri de beraberinde getirmiştir.

Bu çalışma; Türkiye’de mecburi eğitimin tarihî gelişimini, 1997 ve 2012 reformlarının yapısal sonuçlarını, merkezî sınav sistemlerinin ekonomik ve pedagojik etkilerini, yardımcı kaynak ekonomisini, resmî ve özel öğretim kurumları arasındaki ilişkileri ve dijitalleşmenin eğitim sistemi üzerindeki dönüştürücü etkilerini kapsamlı biçimde incelemektedir. Çalışmada ayrıca

- eğitim sistemindeki merkezî yapı,
- tek tip müfredat anlayışı,
- ölçme-değerlendirme sorunları,
- öğretmen sisteminin dönüşümü,
- dijital eğitim ve yapay zekâ destekli öğrenme modelleri,
- özel sektör ve yayınevlerinin sistem içindeki rolü,
- fırsat eşitliği ve sosyal denge meseleleri

çok boyutlu bir perspektifle ele alınmaktadır.

Çalışmanın temel bulgularından biri Türkiye’de eğitim sisteminin giderek sınav merkezli bir yapıya dönüşmesidir. Liselere Geçiş Sınavı (LGS) ve üniversite sınavlarının belirleyici hâle gelmesi; öğrencilerin okul dışı destek mekanizmalarına yönelmesine, yardımcı kaynak kullanımının yaygınlaşmasına ve özel öğretim sektörünün büyümesine sebep olmuştur. Böylece eğitim sistemi yalnızca pedagojik bir yapı olmaktan çıkmış; ekonomik, sosyal ve teknolojik boyutları olan çok boyutlu bir ekosisteme dönüşmüştür. Bu durum, sosyoekonomik eşitsizliklerin derinleşmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin zayıflaması gibi sonuçlar da doğurmuştur.

Bu çerçevede çalışma, mevcut sorunların çözümü için yalnızca biçimsel sistem değişikliklerinin yeterli olmayacağını; müfredatın niteliğinin güçlendirilmesi, öğretmen rolünün yeniden tanımlanması, ölçme-değerlendirme sisteminin çeşitlendirilmesi ve dijital dönüşümün pedagojik bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu kapsamda

- modüller ve seviyelendirilmiş ders materyalleri,
- süreç, proje ve portfolyo temelli ölçme sistemleri,
- öğretmenin “öğrenme tasarımcısı” rolüne dönüştürülmesi,
- okul içi destek mekanizmalarının güçlendirilmesi,
- yardımcı kaynaklara yönelik kalite ve akreditasyon sistemi,
- kişiselleştirilmiş öğrenme ve yapay zekâ destekli dijital platformlar

önemli reform alanları olarak önerilmektedir.

Çalışmada ayrıca devlet, okul, özel sektör ve dijital sistem bileşenlerinin birlikte işlediği çok boyutlu bir hibrit eğitim modeli önerilmektedir. Bu modelde

- okul sistemin ana omurgasını,
- özel sektör tamamlayıcı destek katmanını,
- dijital sistem kişiselleştirilmiş öğrenme altyapısını,
- devlet ise standart belirleyici ve fırsat eşitliğini koruyan merkezî otoriteyi

temsil edecektir. Böylece eğitim sisteminin hem standartlarını koruyan hem de bireysel farklılıklara cevap verebilen esnek bir yapıya dönüştürülecektir.

Bunun yanında çalışma, eğitim reformlarının ani ve bütün sistemi aynı anda değiştiren müdahaleler yerine; veri temelli, ölçülebilir ve sürdürülebilir bir reform takvimiyle yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda önerilen beş yıllık **reform yol haritası**

- altyapı ve müfredat hazırlığı,
- öğretmen dönüşümü,
- ölçme-değerlendirme reformu,
- dijital entegrasyon,
- sosyal denge ve sistem optimizasyonu

aşamalarından oluşmaktadır.

Sonuç olarak çalışma, Türkiye’de eğitim sisteminin yalnızca nicelik olarak büyüme üzerinden değil kalite, erişilebilirlik, fırsat eşitliği ve sürdürülebilirlik temelinde yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim meselesi yalnızca sınav başarısı veya okul sayısı üzerinden değil insan yetiştirme anlayışı, toplumsal kalkınma ve uzun vadeli kültürel dönüşüm bağlamında ele alınmaktadır. Bu yönüyle önerilen reform modeli; daha dengeli, öğrenci merkezli, dijital destekli ve çok paydaşlı bir eğitim sistemi oluşturmayı hedefleyen kapsamlı bir dönüşüm perspektifi sunmaktadır.

2. Giriş

Türkiye’de eğitim sistemi, Cumhuriyet’in ilanından itibaren mecburi eğitimin süresi, yapısı ve kurumsal işleyişi bakımından önemli dönüşümler geçirmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında eğitim alanında gerçekleştirilen reformların temel amacı; eğitimde birlik sağlamak, modern ve merkezî bir eğitim sistemi kurmak ve toplumsal dönüşümü destekleyecek insan kaynağını yetiştirmek olmuştur. Bu çerçevede 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim birliği sağlanmış; medreseler ve farklı eğitim kurumları devlet denetimi altında tek çatı altında toplanmıştır. Aynı dönemde 5 yıllık ilköğretim öğretimi mecburi hâle getirilmiş olsa da özellikle kırsal bölgelerde okul eksikliği, öğretmen yetersizliği, ekonomik şartlar ve çocuk iş gücü gibi sebeplerle uygulamada ciddi problemler yaşanmıştır. Daha sonra 1961 yılında yürürlüğe giren 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile ilköğretim sistemi yeniden düzenlenmiş ve mecburi eğitim anlayışı daha güçlü bir hukuki zemine oturtulmuştur.

Takip eden süreçte eğitim sistemi; 1997 yılında sekiz yıllık kesintisiz eğitim modeline, 2012 yılında ise 4+4+4 şeklindeki kademeli yapıya dönüştürülerek önemli yapısal değişimler yaşamıştır. Bu dönüşümler yalnızca eğitim süresini değil okul kapasitesi, derslik ihtiyacı, öğretmen istihdamı, branşlaşma, altyapı yatırımları ve kamu maliyesi üzerinde de doğrudan etkiler oluşturmuştur. Özellikle ortaokul ve lise kapasitesinin artırılması amacıyla yapılan düzenlemeler; yeni okul binaları, laboratuvarlar, dijital altyapılar ve insan kaynağı ihtiyacını beraberinde getirmiştir.

Bununla birlikte eğitim sisteminin genişlemesi ve kurumsal kapasitesinin büyümesi, bazı yapısal sorunları da daha görünür hâle getirmiştir. Merkezî sınav sistemlerinin belirleyici hâle gelmesiyle birlikte eğitim giderek sınav odaklı bir yapıya dönüşmüştür; yardımcı kaynak bağımlılığı, özel öğretim kurumlarının büyümesi, fırsat eşitsizliği, öğretmen niteliği tartışmaları ve psikolojik baskı gibi meseleler eğitim politikalarının temel tartışma alanları arasında yer almaya başlamıştır. Özellikle LGS ve üniversiteye geçiş sınavları, öğrencilerin akademik süreçlerini belirleyen merkezî mekanizmalar hâline gelirken okul dışı destek ihtiyacı da giderek artmıştır.

Bu çalışma Türkiye’de mecburi eğitimin tarihî gelişimini, 1997 ve 2012 reformlarının nicel ve yapısal etkilerini, sınav sisteminin pedagojik ve ekonomik sonuçlarını, yardımcı kaynak sektörünü, dijitalleşme süreçlerini ve eğitimde merkezîyetçilik tartışmalarını kapsamlı bir çerçevede incelemektedir. Çalışmada ayrıca devlet, okul, özel sektör, yayınevleri ve dijital sistemlerin birlikte işlediği çok boyutlu bir “hibrit eğitim modeli” önerilmektedir. Bu modelde okul sistemin ana omurgası olarak konumlandırılırken; özel sektör tamamlayıcı destek mekanizması, dijital sistem ise kişiselleştirilmiş öğrenmeyi hızlandıran esnek bir yapı olarak ele alınmaktadır.

Ayrıca çalışmada;

- müfredat reformu,

- öğretmen sisteminin güçlendirilmesi,
- çok boyutlu ölçme-değerlendirme modeli,
- yardımcı kaynakların akreditasyonu,
- yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme sistemleri,
- dijital eğitim altyapısı,
- fırsat eşitliği politikaları

gibi başlıklar üzerinden uygulanabilir bir reform çerçevesi ortaya konulmaktadır.

Bu yaklaşım yalnızca eğitim sisteminin biçimsel yapısını değiştirmeyi değil aynı zamanda öğrenme anlayışını, öğretmenin rolünü, ölçme-değerlendirme yöntemlerini ve eğitimde fırsat eşitliği yaklaşımını yeniden tanımlayan kapsamlı bir paradigma dönüşümünü hedeflemektedir.

3. Türkiye’de Mecburi Eğitimin Tarihi Gelişimi

▪ 1924 Yılı Mecburi Eğitim Kanunu:

3 Mart 1924 tarihli ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu’yla hem “ilkokullar için 5 yıllık mecburi eğitim süresi” belirlenir hem de eğitim sistemi birleştirilir. Eğitim kurumları Millî Eğitim Bakanlığına bağlanır. Ancak bu mecburiyet tam olarak gerçekleşmez.

▪ 1961 Yılı 5 Yıllık Mecburi Eğitim:

1961 tarihli 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’yla “ilkokullar için 5 yıllık mecburi eğitim süresi” tekrar belirlenir. Mecburi eğitim daha sıkı takip edilir.

▪ 1997 Yılı Kesintisiz 5+3 = 8 Yıllık Mecburi Eğitim:

16 Ağustos 1997’de yürürlüğe giren 4306 sayılı Kanun” ile eğitim sistemi köklü biçimde değiştirilmiş ve 5+3 yapısı birleştirilerek 8 yıllık kesintisiz mecburi eğitim modeline geçilir. Bu reformla ortaokullar bağımsız yapı olmaktan çıkarılır, ilkokul ve ortaokul tek çatı altında “ilköğretim okulu” sistemine dönüştürülür.

Bu dönüşüm yalnızca pedagojik değil aynı zamanda büyük ölçekli fiziki altyapı ihtiyacını da beraberinde getirir. Özellikle ortaokul veya derslik kapasitesinin yaklaşık beş kat artırılması gereği ortaya çıkar; yeni derslikler, öğretmen istihdamı ve okul birleşmeleri yoluyla sistem dengelenmeye çalışılır.

▪ 2012 Yılı Kesintisiz 4+4+4 = 12 Yıllık Mecburi Eğitim:

30 Mart 2012’de yürürlüğe giren 6287 sayılı Kanun ile eğitim sistemi bu kez 4+4+4 şeklinde yeniden yapılandırılır. Böylece eğitim üç ayrı kademeye ayrılır:

- ilkokul (4 yıl)
- Ortaokul (4 yıl)
- Lise (4 yıl)

Bu modelde mecburi eğitim süresi 12 yıla çıkarılır. Yeni sistem özellikle lise veya lise dersliği kapasitesinin ciddi biçimde artırılmasını zorunlu hâle getirir; derslik, laboratuvar, branş öğretmeni ve teknolojik altyapı ihtiyacında büyük artış yapma ihtiyacı doğurur.

Yıl	Düzenleme	Önemi
1924	Tevhid-i Tedrisat Kanunu	Eğitim birliği, merkezî yapı
1961	İlköğretim ve Eğitim Kanunu	Mecburi ilköğretimin sistematik düzenlenmesi
1997	4306 sayılı Kanun	5+3 = 8 yıllık kesintisiz eğitim
2012	6287 sayılı Kanun	4+4+4 sistemi ve 12 yıl zorunlu eğitim

4. Eğitim Sisteminde Yapısal Dönüşüm ve Sonuçları

Türkiye’de mecburi eğitimin süresinin artırılması ve eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması, yalnızca pedagojik bir dönüşüm değil aynı zamanda okul kapasitesi, öğretmen ihtiyacı, altyapı yatırımları, kamu maliyesi ve toplumsal etkiler açısından da büyük ölçekli yapısal sonuçlar doğurur. Özellikle 1997 yılında

uygulamaya konulan kesintisiz 8 yıllık eğitim modeli ile 2012 yılında yürürlüğe giren 4+4+4 sistemi, eğitim kurumlarının fiziki yapısından insan kaynağına kadar geniş kapsamlı dönüşümlere yol açar.

1997 ve 2012 Reformlarının Nicel Analizi

1997 yılında 8 yıllık kesintisiz eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte ilkokul ve ortaokul yapıları "ilköğretim okulu" çatısı altında birleştirilir. Bu süreçte ilkokulların bir kısmı ortaokul kapasitesi kazanırken, liselerin önemli bir bölümünün ortaokul + lise biçiminde yapılandırıldığı görülür. Yaklaşık 5.800 lisenin yarısının ortaokulla birleşik olduğu varsayımıyla mevcut 6.500 ortaokula ilave yaklaşık 2.900 ortaokul kapasitesi bulunduğu kabul edildiğinde, toplam ortaokul sayısının yaklaşık 9.400 seviyesine ulaştığı söylenebilir. Buna rağmen ilkokul sayısı ile kıyaslandığında ortaokul kapasitesinin oldukça sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca 8. sınıf sonrasında lise eğitimine devam etmeyen öğrenci oranının da dikkate değer düzeyde olduğu görülmektedir.

1996 Verileri	İlkokul	Ortaokul	Lise
Yaklaşık sayı	~44.000 (%78,15)	~6.500 (%11,55)	~5.800 (%10,3)
Düzeltilmiş hesaplama	—	~9.400 (%16,7)	~2.900 (%5,15)

1996 yılı verileri yaklaşık olarak değerlendirildiğinde toplam 56.300 okul bulunduğu görülmektedir. Bu dağılım içerisinde ilkokulların sistem içindeki ağırlığı oldukça yüksektir. Liselerin bir kısmının ortaokul içerdiği varsayımıyla yapılan yeniden hesaplamada ise ortaokul kapasitesinin yaklaşık 9.400'e yükseldiği, bağımsız lise sayısının ise 2.900 civarında kaldığı kabul edilebilir.

Bu verilerden hareketle yaklaşık olarak

- bir liseye karşılık ~3,24 ortaokul ve ~15,17 ilkokul,
- bir ortaokula karşılık ise ~4,68 ilkokul düştüğü söylenebilir.

Bu durum 5 yıllık mecburi eğitimin 8 yıla çıkarılması sürecinde ortaokul ve ortaokul dersliği kapasitesinin yaklaşık 5 kat artırılmasını zorunlu hâle getirmiştir. Söz konusu artış

- mevcut okul kapasitelerinin zorlanması,
- ilkokul-ortaokul birleşmeleri,
- yeni okul binaları,
- ek dersliklerin yapılması

gibi yöntemlerle sağlanmaya çalışılır.

2012 yılında 6287 sayılı Kanun ile eğitim sistemi bu kez 4+4+4 modeli doğrultusunda yeniden yapılandırılır. Bu düzenleme sonucunda yaklaşık 35.000 ilkokul ve ortaokul (birleşik veya ayrı) ile yaklaşık 9.000 lise olmak üzere toplamda yaklaşık 44.000 eğitim yapısının bulunduğu görülmektedir.

2012 Verileri	İlköğretim (İlkokul + Ortaokul)	Lise
Yaklaşık sayı	~35.000 (%79,55)	~9.000 (%20,45)

Bu yeni yapı içerisinde yaklaşık 35.000 ilkokul ve ortaokula karşılık 9.000 lise bulunması, lise düzeyindeki kapasitenin önemli ölçüde artırılması gerektiğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle lise dersliği ve okul kapasitesinin yaklaşık dört kat genişletilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Okul Kapasitesi ve Altyapı İhtiyacı

1997 ve 2012 reformlarıyla birlikte yalnızca okul sayılarının artırılması yeterli olmamış; aynı zamanda eğitim altyapısının da yeniden düzenlenmesi gerekmiştir. Özellikle

- derslik sayılarının artırılması,
- laboratuvar kurulması,
- kütüphane altyapısının geliştirilmesi,
- bilgisayar sınıflarının yaygınlaştırılması,
- teknolojik donanım yatırımları

gibi alanlarda ciddi ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır.

Ayrıca sınıf mevcutlarının 35-40 kişilik yapılardan 20'li seviyelere düşürülmesi hedefi de dikkate alındığında, altyapı yatırımlarının kapsamı daha da büyümüştür.

Öğretmen İhtiyacı ve İnsan Kaynağı

Mecburi eğitimin genişletilmesi, özellikle branş öğretmeni ihtiyacında büyük artış doğurmuştur. Ortaokul ve lise öğrenci sayılarının yükselmesiyle birlikte

- branş öğretmeni,
- rehber öğretmen,
- idareci,
- teknik personel

ihtiyacı önemli ölçüde artmıştır.

Özellikle fen bilimleri, matematik, yabancı dil ve meslek dersleri gibi alanlarda öğretmen ihtiyacının büyümesi, öğretmen yetiştirme politikalarının yeniden değerlendirilmesini zorunlu hâle getirmiştir.

Maliyet ve Kamu Maliyesi Üzerindeki Etkiler

Bu yapısal dönüşümler yalnızca eğitim sistemi açısından değil, kamu maliyesi bakımından da büyük ölçekli sonuçlar doğurmuştur. Yeni okul binaları, derslikler, öğretmen istihdamı ve teknolojik yatırımlar önemli kamu harcamalarını beraberinde getirmiştir. Her ne kadar bu maliyetler kamuoyunda sınırlı biçimde tartışılsa da hem 1997 hem de 2012 reformlarının ciddi ekonomik yük oluşturduğu söylenebilir.

Psikolojik ve Pedagojik Etkiler

Eğitim sistemindeki yapısal dönüşümler yalnızca fiziki ve ekonomik sonuçlar doğurmamış; aynı zamanda pedagojik ve psikolojik etkiler de üretmiştir. Eğitim süresinin uzaması, merkezî sınavların belirleyiciliğinin artması ve öğrencilerin daha uzun süre sistem içinde kalması

- sınav baskısını,
- akademik rekabeti,
- psikolojik stres düzeyini

artırmıştır.

Bu süreçte öğrencilerin yalnızca akademik başarıya odaklanan bir sistem içinde değerlendirilmesi; eleştirel düşünme, sosyal gelişim ve bireysel yeteneklerin geri planda kaldığı yönünde tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Sınav Odaklılık ve Sistemsel Sonuçlar

Mecburi eğitimin genişlemesiyle birlikte ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş süreçleri daha rekabetçi hâle gelmiştir. Bu durum

- merkezî sınavların önemini artırmış,
- yardımcı kaynak kullanımını yaygınlaştırmış,
- özel öğretim kurumlarına yönelimi hızlandırmış,
- eğitim sistemini giderek daha fazla sınav merkezli bir yapıya dönüştürmüştür.

Dolayısıyla 1997 ve 2012 reformları yalnızca okul sayılarında artış meydana getirmemiş; aynı zamanda eğitim sisteminin işleyiş mantığını, öğretmen ihtiyacını, altyapı planlamasını ve öğrenci psikolojisini etkileyen çok boyutlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Eğitimde Manevi ve Ahlaki Gelişim

Eğitim sistemi yalnızca akademik başarı üreten teknik bir yapı olarak değerlendirilmemelidir. Eğitim bireyin bilgi düzeyini artırmanın yanında ahlaki olgunluk, şahsiyet gelişimi, iç disiplin, vicdan, sorumluluk bilinci ve toplumsal aidiyet duygusunu geliştiren kapsamlı bir insan yetiştirme sürecidir. Ancak sınav merkezli yapının giderek güçlenmesi, öğrencilerin anlam dünyası, değer algısı ve manevi gelişim alanlarının ikinci plana itilmesine yol açabilmektedir. Özellikle başarıyı yalnızca sınav performansına indirgeyen anlayış; öğrenciler üzerinde yoğun psikolojik baskı oluştururken aidiyet duygusunun zayıflaması, amaçsızlık hissi, kimlik bunalımı ve psikolojik kırılma gibi sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Bu sebeple eğitim politikalarının yalnızca akademik başarıya değil öğrencilerin ahlaki, manevi ve karakter gelişimini destekleyen insan merkezli bir anlayışla ele alınması önem taşımaktadır.

5. Sınav Sistemi ve Ölçme-Değerlendirme Sorunları

Türkiye’de eğitim sistemi zaman içerisinde büyük ölçüde merkezî sınavlara dayalı bir yapıya dönüşmüştür. Özellikle ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş süreçlerinde uygulanan sınavlar, öğrencilerin akademik yönelimlerini, okul tercihlerini ve öğrenme süreçlerini belirleyen temel unsur hâline gelmiştir. Bu durum yalnızca ölçme-değerlendirme anlayışını değil öğretim yöntemlerini, yardımcı kaynak kullanımını, özel öğretim kurumlarının büyümesini ve eğitimde fırsat eşitliği tartışmalarını da doğrudan etkilemiştir.

Geçiş Sistemi ve Sınav Yapısı

Türkiye’de öğrenciler ortaokul ve lise düzeyine geçişte büyük ölçüde adrese dayalı yerleştirme sistemi içerisinde yönlendirilmektedir. Bununla birlikte fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, proje okulları ve bazı nitelikli eğitim kurumları öğrenci kabulünde merkezî sınav sistemini esas almaktadır. Özellikle Liselere Geçiş Sistemi (LGS) ile yükseköğretime geçiş sınavları, öğrencilerin eğitim hayatını şekillendiren temel belirleyiciler hâline gelmiştir.

Bu yapı zamanla eğitim sisteminin sınav merkezli bir karakter kazanmasına yol açmıştır. Öğrencilerin akademik başarıları çoğu zaman yalnızca sınav performansı ile değerlendirilmekte; öğretim süreçleri ise büyük ölçüde test çözme pratiğine dayalı hâle gelmektedir. Böylece eğitim kurumları, birçok öğrenci açısından bilgi ve beceri geliştiren öğrenme merkezlerinden ziyade sınav hazırlık sürecinin bir parçası olarak algılanabilmektedir.

Sınav Odaklılığın Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri

Merkezî sınavların belirleyici hâle gelmesi, öğrencilerin yoğun bilgi yüküne maruz kalmasına ve okul dışı destek mekanizmalarına yönelmesine sebep olmaktadır. Bu süreç

- özel öğretim kurumlarına olan talebi artırmakta,
- yardımcı kaynak sektörünü büyütme,
- eğitim alanında büyük ölçekli bir ekonomik yapı oluşturmaktadır.

Özellikle LGS ve üniversite sınavları etrafında şekillenen rekabet ortamı, öğrencilerin erken yaşlardan itibaren yoğun sınav baskısı altında kalmasına yol açmaktadır. Bu durum yalnızca akademik süreçleri değil öğrencilerin psikolojik iyi oluş hâlini, sosyal gelişimini ve öğrenmeye yönelik motivasyonunu da etkileyebilmektedir.

Yardımcı Kaynak Bağımlılığı

Sınav merkezli yapının en belirgin sonuçlarından biri yardımcı kaynak kullanımının yaygınlaşmasıdır. Yardımcı kaynak sektörünün büyümesinin temelinde

- resmî ders kitaplarının yeterli görülmemesi,
- merkezî sınavlarla müfredat arasında uyumsuzluk algısı,
- içerik kalitesine yönelik eleştiriler,
- öğretmen ve veli tercihleri,
- sınav başarısını artırmaya yönelik piyasa temelli alışkanlıklar

gibi sebepler yer almaktadır.

Ücretsiz ders kitabı dağıtımı ve tablet projeleri gibi uygulamalar gerçekleştirilmiş olsa da yardımcı kaynak kullanımını azaltma konusunda sınırlı etki oluşturmuştur. Bu sebeple yardımcı kaynak piyasası canlılığını sürdürmüş ve eğitim sisteminin önemli bir bileşeni hâline gelmiştir.

Bu süreçte öğrencilerin okul dışında ek kaynaklara yönelmesi

- ekonomik yük oluşturmakta,
- sosyoekonomik eşitsizlikleri derinleştirmekte,
- eğitimde fırsat eşitliği tartışmalarını artırmaktadır.

Maddi imkânları daha güçlü olan öğrencilerin daha fazla kaynağa, özel derse veya kurs desteğine erişebilmesi eğitim başarısında yapısal farklılıklar oluşturabilmektedir.

Özel Öğretim Kurumları ve Eğitim Ekonomisi

Sınav sisteminin yoğun rekabet üretmesi, özel öğretim kurumlarının eğitim sistemi içerisindeki etkisini artırır. Kurs merkezleri, etüt merkezleri ve bireysel özel ders mekanizmaları öğrencilerin sınav başarısını

artırmaya yönelik destek yapıları olarak yaygınlaşır. Böylece eğitim sistemi yalnızca resmî okullardan oluşan bir yapı olmaktan çıkmış; yardımcı kaynak piyasası ve özel öğretim kurumlarıyla birlikte çok boyutlu bir eğitim ekonomisine dönüşür.

Bu durum bir taraftan öğrencilere alternatif destek mekanizmaları sunarken diğer taraftan

- fırsat eşitsizliği,
- aşırı rekabet,
- sınav baskısı,
- eğitimde ticarileşme

gibi eleştirileri de beraberinde getirir.

Ölçme-Değerlendirme Sorunları

Mevcut sistemde ölçme-değerlendirme büyük ölçüde tek sınav başarısına dayalı olarak yürütülmektedir. Bu durum öğrencilerin

- eleştirel düşünme,
- problem çözme,
- yaratıcılık,
- araştırma,
- süreç yönetimi

gibi becerilerinin geri planda kalmasına sebep olabilmektedir.

Bu sebeple yalnızca sınav merkezli değerlendirme anlayışı yerine

- proje,
- performans,
- süreç değerlendirmesi,
- dijital portfolyo,
- beceri temelli ölçme

yaklaşımlarını içeren çok boyutlu bir ölçme-değerlendirme sisteminin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bununla birlikte öğretmenlerin artan idari sorumlulukları da öğrencilerle birebir pedagojik etkileşim süresini azaltabilmektedir. Bu sebeple

- öğretmenlerin idari yüklerinin azaltılması,
- öğrenciyle doğrudan etkileşim süresinin artırılması,
- okul içi destek mekanizmalarının güçlendirilmesi

ölçme-değerlendirme reformunun önemli parçaları arasında değerlendirilmektedir.

Yardımcı Kaynakların Düzenlenmesi ve Akreditasyon Sistemi

Yardımcı eğitim kaynaklarının kontrolsüz biçimde çoğalması kalite ve erişim açısından çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bu sebeple yardımcı kaynakların belirli standartlar çerçevesinde denetlenmesi gerektiği düşünülmelidir.

Bu kapsamda önerilen “akreditasyon sistemi”

- içerik güvenilirliği,
- pedagojik uygunluk,
- ölçme-değerlendirme kalitesi,
- belirli standartların korunması

gibi alanlarda kalite güvencesi sağlayabilir.

Ayrıca yayınevlerine yönelik resmî kalite onay mekanizmalarının oluşturulmasıyla

- kitapların zorluk seviyeleri,
- pedagojik yeterlilikleri,
- sınav sistemiyle uyumu

belirli standartlara bağlanabilir. Böylece rastgele içerik üretimi yerine nitelik odaklı bir yayıncılık anlayışı güçlenebilir.

Bununla birlikte akreditasyon sisteminin

- aşırı merkeziyetçi bir denetime dönüşmemesi,
- yayın çeşitliliğini sınırlamaması,
- küçük yayınevlerini sistem dışına itmemesi,
- yenilikçi içerik üretimini engellememesi

gerekmektedir.

Bu sebeple

- kalite güvencesi,
- çoğulculuk,
- yayın özgürlüğü

arasında dengeli bir yapı kurulması önem taşımaktadır.

İnsanı Merkeze Alan Ölçme ve Değerlendirme Anlayışı

Aşırı sınav merkezli yapı, öğrencilerin değerini yalnızca akademik başarı ve sınav puanı üzerinden ölçen dar bir anlayış üretmiştir. Oysa insanın değeri tek boyutlu sayısal başarılarla sınırlanamaz. Her birey farklı kabiliyetlere, mizaca, ilgi alanlarına ve gelişim potansiyeline sahip özgün bir varlıktır. Bu sebeple eğitim sistemi öğrencileri yalnızca test performansına göre sınıflandıran bir rekabet mekanizması yerine yetenek, ahlak, sorumluluk bilinci, sosyal katkı, karakter gelişimi ve bireysel istidat boyutlarını da dikkate alan çok yönlü bir değerlendirme anlayışını benimsemelidir. Eğitim yalnızca bir yarış ortamı değil bireyin sahip olduğu emanet niteliğindeki yeteneklerini keşfetmesini, geliştirmesini ve topluma faydalı biçimde kullanmasını sağlayan bir süreç olarak ele alınmalıdır. Böyle bir yaklaşım, öğrencilerin yalnızca akademik başarıya değil anlamlı bir kişisel gelişim ve sağlıklı bir kimlik inşasına yönelmesine de katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak Türkiye’de sınav sistemi ve ölçme-değerlendirme yapısı yalnızca akademik başarıyı belirleyen teknik bir mekanizma değil öğretim yöntemlerinden yardımcı kaynak ekonomisine, özel öğretim kurumlarından fırsat eşitliğine kadar eğitim sisteminin bütününe etkileyen yapısal bir alan hâline dönüşmüştür. Bu sebeple kalıcı çözümün yalnızca sınav sisteminin değiştirilmesiyle değil ölçme-değerlendirme anlayışının çeşitlendirilmesi, okul merkezli öğrenmenin güçlendirilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin artırılmasıyla mümkün olabileceği değerlendirilmektedir.

6.Sınav Sistemi ve Ölçme-Değerlendirme Sorunları

Türkiye’de eğitim sistemi zaman içerisinde büyük ölçüde merkezî sınavlara dayalı bir yapıya dönüşmüştür. Özellikle ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş süreçlerinde uygulanan sınavlar, öğrencilerin akademik yönelimlerini, okul tercihlerini ve öğrenme süreçlerini belirleyen temel unsur hâline gelmiştir. Bu durum yalnızca ölçme-değerlendirme anlayışını değil öğretim yöntemlerini, yardımcı kaynak kullanımını, özel öğretim kurumlarının büyümesini ve eğitimde fırsat eşitliği tartışmalarını da doğrudan etkilemiştir.

Geçiş Sistemi ve Sınav Yapısı

Türkiye’de öğrenciler ortaokul ve lise düzeyine geçişte büyük ölçüde adrese dayalı yerleştirme sistemi içerisinde yönlendirilmektedir. Bununla birlikte fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, proje okulları ve bazı nitelikli eğitim kurumları öğrenci kabulünde merkezî sınav sistemini esas almaktadır. Özellikle Liselere Geçiş Sistemi (LGS) ile yükseköğretime geçiş sınavları, öğrencilerin eğitim hayatını şekillendiren temel belirleyiciler hâline gelmiştir.

Bu yapı zamanla eğitim sisteminin sınav merkezli bir karakter kazanmasına yol açmıştır. Öğrencilerin akademik başarıları çoğu zaman yalnızca sınav performansı ile değerlendirilmekte; öğretim süreçleri ise büyük ölçüde test çözme pratiğine dayalı hâle gelmektedir. Böylece eğitim kurumları, birçok öğrenci açısından bilgi ve beceri geliştiren öğrenme merkezlerinden ziyade sınav hazırlık sürecinin bir parçası olarak algılanabilmektedir.

Sınav Odaklılığın Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri

Merkezî sınavların belirleyici hâle gelmesi, öğrencilerin yoğun bilgi yüküne maruz kalmasına ve okul dışı destek mekanizmalarına yönelmesine sebep olmaktadır. Bu süreç

- özel öğretim kurumlarına olan talebi artırmakta,
- yardımcı kaynak sektörünü büyütme,
- eğitim alanında büyük ölçekli bir ekonomik yapı oluşturmaktadır.

Özellikle LGS ve üniversite sınavları etrafında şekillenen rekabet ortamı, öğrencilerin erken yaşlardan itibaren yoğun sınav baskısı altında kalmasına yol açmaktadır. Bu durum yalnızca akademik süreçleri değil öğrencilerin psikolojik iyi oluş hâlini, sosyal gelişimini ve öğrenmeye yönelik motivasyonunu da etkileyebilmektedir.

Yardımcı Kaynak Bağımlılığı

Sınav merkezli yapının en belirgin sonuçlarından biri yardımcı kaynak kullanımının yaygınlaşmasıdır. Yardımcı kaynak sektörünün büyümesinin temelinde

- resmî ders kitaplarının yeterli görülmemesi,
- merkezî sınavlarla müfredat arasında uyumsuzluk algısı,
- içerik kalitesine yönelik eleştiriler,
- öğretmen ve veli tercihleri,
- sınav başarısını artırmaya yönelik piyasa temelli alışkanlıklar

gibi sebepler yer almaktadır.

Ücretsiz ders kitabı dağıtımı ve tablet projeleri gibi uygulamalar gerçekleştirilmiş olsa da yardımcı kaynak kullanımını azaltma konusunda sınırlı etki oluşturmuştur. Bu sebeple yardımcı kaynak piyasası canlılığını sürdürmüş ve eğitim sisteminin önemli bir bileşeni hâline gelmiştir.

Bu süreçte öğrencilerin okul dışında ek kaynaklara yönelmesi

- ekonomik yük oluşturmakta,
- sosyoekonomik eşitsizlikleri derinleştirmekte,
- eğitimde fırsat eşitliği tartışmalarını artırmaktadır.

Maddi imkânları daha güçlü olan öğrencilerin daha fazla kaynağa, özel derse veya kurs desteğine erişebilmesi; eğitim başarısında yapısal farklılıklar oluşturmuştur.

Özel Öğretim Kurumları ve Eğitim Ekonomisi

Sınav sisteminin yoğun rekabet üretmesi, özel öğretim kurumlarının eğitim sistemi içerisinde etkisini artırmıştır. Kurs merkezleri, etüt merkezleri ve bireysel özel ders mekanizmaları öğrencilerin sınav başarısını artırmaya yönelik destek yapıları olarak yaygınlaşmıştır. Böylece eğitim sistemi yalnızca resmî okullardan oluşan bir yapı olmaktan çıkmış; yardımcı kaynak piyasası ve özel öğretim kurumlarıyla birlikte çok boyutlu bir eğitim ekonomisine dönüşmüştür.

Bu durum bir taraftan öğrencilere alternatif destek mekanizmaları sunarken diğer taraftan

- fırsat eşitsizliği,
- aşırı rekabet,
- sınav baskısı,
- eğitimde ticarileşme

gibi eleştirileri de beraberinde getirmiştir.

Ölçme-Değerlendirme Meselesi

Mevcut sistemde ölçme-değerlendirme büyük ölçüde tek sınav başarısına dayalı olarak yürütülmektedir. Bu durum öğrencilerin

- eleştirel düşünme,
- problem çözme,
- yaratıcılık,
- araştırma,
- süreç yönetimi

gibi becerilerinin geri planda kalmasına sebep olduğu ifade edilebilir.

Bu sebeple yalnızca sınav merkezli değerlendirme anlayışı yerine

- proje,
- performans,
- süreç değerlendirmesi,
- dijital portfolyo,
- beceri temelli ölçme

yaklaşımlarını içeren çok boyutlu bir ölçme-değerlendirme sisteminin geliştirilmesi ihtiyacı doğurmuştur.

Bununla birlikte öğretmenlerin artan idari sorumluluklarının da öğrencilerle birebir pedagojik etkileşim süresini azalttığı düşünülebilir. Bu sebeple

- öğretmenlerin idari yüklerinin azaltılması,
- öğrenciyle doğrudan etkileşim süresinin artırılması,
- okul içi destek mekanizmalarının güçlendirilmesi

ölçme-değerlendirme reformunun önemli parçaları arasında değerlendirilmelidir.

Yardımcı Kaynakların Düzenlenmesi ve Akreditasyon Sistemi

Yardımcı eğitim kaynaklarının kontrolsüz biçimde çoğalması kalite ve erişim açısından çeşitli problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu sebeple yardımcı kaynakların belirli standartlar çerçevesinde denetlenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda önerilen “akreditasyon sistemi”

- içerik güvenilirliği,
- pedagojik uygunluk,
- ölçme-değerlendirme kalitesi,
- belirli standartların korunması

gibi alanlarda kalite güvencesi sağlayabilir.

Ayrıca yayınevlerine yönelik resmî kalite onay mekanizmalarının oluşturulmasıyla

- kitapların zorluk seviyeleri,
- pedagojik yeterlilikleri,
- sınav sistemiyle uyumu

belirli standartlara bağlanabilir. Böylece rastgele içerik üretimi yerine nitelik odaklı bir yayıncılık anlayışı güçlenebilir.

Bununla birlikte akreditasyon sisteminin

- aşırı merkeziyetçi bir denetime dönüşmemesi,
- yayın çeşitliliğini sınırlamaması,
- küçük yayınevlerini sistem dışına itmemesi,
- yenilikçi içerik üretimini engellememesi

gerekmektedir.

Bu sebeple

- kalite güvencesi,
- çoğulculuk,
- yayın özgürlüğü

arasında dengeli bir yapı kurulması önem taşımaktadır.

Sonuç olarak Türkiye’de sınav sistemi ve ölçme-değerlendirme yapısı yalnızca akademik başarıyı belirleyen teknik bir mekanizma değil öğretim yöntemlerinden yardımcı kaynak ekonomisine, özel öğretim kurumlarından fırsat eşitliğine kadar eğitim sisteminin bütününe etkileyen yapısal bir alan hâline dönüşmüştür. Bu sebeple kalıcı çözümün yalnızca sınav sisteminin değiştirilmesiyle değil ölçme-değerlendirme anlayışının çeşitlendirilmesi, okul merkezli öğrenmenin güçlendirilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin artırılmasıyla mümkün olabileceği değerlendirilmektedir.

7. Öğretmen Yapısı ve Meslekî Tartışmalar

- KPSS

- performans baskısı
- tükenmişlik
- resmî/özel farkı

Öğretmen Yapısı ve Kurumsal Farklılıklar Resmî Okullarda Öğretmenlik

Resmî Okul Öğretmenleri

- ders yükü,
- nöbet görevleri,
- kurul toplantıları,
- rehberlik çalışmaları,
- sınav hazırlama ve değerlendirme,
- sosyal etkinlikler

gibi çok sayıda görev üstlenmektedir.

Kısmen daha yüksek iş güvencesine sahip olmalarına rağmen artan idari yük, öğrenciyle birebir etkileşim süresini sınırlandırabilmektedir.

Özel Öğretim Kurumlarında Öğretmenlik

Özel öğretim kurumlarında öğretmenler

- daha uzun çalışma saatleri,
- performans baskısı,
- öğrenci başarısına bağlı değerlendirme,
- yoğun veli iletişimi,
- etüt ve bireysel destek çalışmaları

gibi süreçlerle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu durum özel kurum öğretmenlerini öğrencilerle daha yoğun ilgilenmeye yöneltebilmekte ise düşük ücret ve iş güvencesi sorunlarını da beraberinde getirmektedir.

1. Özel Öğretim Kurumlarında Öğretmenlik

Özellikle özel öğretim kurumlarındaki öğretmenlerin yalnızca “ders anlatan kişi” olmadığı; aynı zamanda

- ölçme-değerlendirme,
- veli iletişimi,
- rehberlik koordinasyonu,
- nöbet,
- etüt,
- kurumsal organizasyon,
- raporlama,
- tören ve proje görevleri

üstlenmekle yükümlüdür.

Bu yaklaşım, özel öğretim kurumlarında görülen “yüksek görünür performansın” arkasında yoğun emek bulunduğunu göstermektedir.

a) Öğretmen emeği görünür kılınmalı

Türkiye’de eğitim tartışmaları çoğu zaman öğrenci başarısına odaklanırken öğretmen emeğinin görünmeyen kısmı ihmal edilmektedir.

- öğretmenin fiilî çalışma süresinin,
- pedagojik hazırlık yükünün,
- kurumsal baskının,
- performans odaklı çalışma modelinin

yürürlüğe girmesiyle önemli bir boşluk doldurulabilir.

b) Resmî-özel okul farkı basit ideolojik söylemlerden çıkarılmalı

Özel kurumların “rant mekanizması” veya “tam çözüm” olarak görülmesi yerine yapısal teşviklerin oluşturulması gerekir.

c) Öğretmen davranışı ile sistem teşvikleri arasında ilişki kurulmalı

Özel kurum öğretmenlerinin öğrenciyle daha yoğun ilgilenmesini yalnızca bireysel fedakârlıkla değil

- performans baskısı,
- iş güvencesinin düşüklüğü,
- kurumsal rekabet,
- veli beklentisi

gibi sisteme ait sebeplerle ilgilidir.

2. Özel Öğretim Kurumları Öğretmenleri için Yapılması Gerekenler

a) Öğretmen tükenmişliği daha güçlü analiz edilerek

- tükenmişlik,
- meslekten kopuş,
- psikolojik yıpranma,
- öğretmen sirkülasyonu,
- eğitim kalitesinde uzun vadeli düşüş

gibi hususların problem olmaktan çıkarılması gerekir.

b) Performans sistemi eleştirisi derinleştirilebilir

Ancak “Öğrenci başarısına bağlı performans” meselesinde

- not şişirmesi,
- müşteri memnuniyeti baskısı,
- veli merkezli yönetim,
- sınav odaklı öğretim,
- öğretmenin pedagojik özerkliğinin azalması

hususlarına dikkat edilmelidir.

c) Resmî okul öğretmenlerinin daha ilgili, daha etkili olduğu algısının çoğu zaman

- sınıf mevcudu,
- kurumsal baskı,
- öğrenci profili,
- veli yapısı,
- seçilmiş öğrenci kitlesi,
- ölçülebilir hedef baskısı

gibi değişkenlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

3. Öğretmen Yapısı ve Kurumsal Farklılıklar

Resmî ve özel öğretim kurumları arasında öğretmenlerin çalışma şartlarına göre

a) Resmî Okullarda

- Daha düşük ders yükü
- Daha fazla idari görev
- Görece yüksek iş güvencesi

olduğu varsayılabilir.

b) Özel Kurumlarda

- Daha yoğun çalışma saatleri
- Daha düşük ücretler
- Öğrenci başarısına doğrudan bağlı performans

olduğu varsayılabilir.

Özel kurum öğretmenlerinin daha yoğun çalışmasının ve öğrenci başarısına bağlı performansının öğrenciyle daha yoğun ilgilenmelerini gerektirdiği söylenebilir.

c) Eğitim Sistemine Yönelik Temel Tartışmalar

Mevcut yapı birçok temel soruyu gündeme getirmektedir

- Eğitim sistemi gerçek öğrenme mi üretmektedir yoksa yalnızca sınav başarısı mı?
- Özel öğretim kurumları fırsat eşitliğini artırmakta mı yoksa eşitsizliği derinleştirmekte midir?
- Öğretmenler test odaklı role mi indirgenmektedir?
- Öğrencilerin düşünme, üretme ve yorumlama becerileri yeterince gelişmekte midir?
- Sistem psikolojik baskı ve stres üretmekte midir?
- Yardımcı kaynak ve özel ders bağımlılığı neden sürekli artmaktadır?
- Nitelikli bireyler mi yoksa yalnızca sınav kazanan bireyler mi yetişmektedir?
- Özel öğretim kurumlarına ihtiyaç var mıdır?
- Buralarda çalışanların niteliği yeterli midir?
- Okullar eğitim kurumu olmaktan çıkıp sınava hazırlık merkezlerine mi dönüşmektedir?
- Maddi imkânı sınırlı öğrenciler dezavantajlı hâle mi gelmektedir?
- Öğretmenler bilgi aktarıcıdan test odaklı bir role indirgenmekte midir?
- Müfredat dar bir sınav çerçevesine mi sıkıştırılmaktadır?
- Resmî okullardaki öğretmenler yetersiz mi kalmaktadır?
- Özel öğretim kurumlarındaki öğretmenler daha mı yeterlidir?

Bu sorular sınav merkezli bir yapıya gidişin yalnızca akademik değil sosyal, ekonomik ve psikolojik boyutlarının da bulunduğunu göstermektedir.

Buna göre

- Hibrit eğitim modeli ile çözüm önerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

4. Öğretmen Niteliği ve KPSS Tartışması

Öğretmen atamaları KPSS sonucundaki değerlendirmeye göre yapılır. Başarılı olan öğretmen adaylarının hemen hemen tamamının resmî okullara atanması gerçek bir değerlendirme midir, sorusu

- sınav başarısının tek başına öğretmen niteliği olmadığını,
- fakat mevcut sistemde pratik ölçüt hâline geldiğini,
- bu sebeple başarılı adayların büyük ölçüde resmî sisteme geçtiğini,
- özel kurumlarda farklı profillerin yoğunlaştığını

şeklinde eleştirileri beraberinde getirmektedir. Her şeye rağmen

a) Öğretmen tek bir merkezî sınavla değerlendiren sistem

belirli akademik yeterlilikleri ölçmekte etkili olsa da

- alan bilgisi,
- sınıf yönetimi,
- iletişim,
- pedagojik beceri,
- motivasyon,
- teknoloji kullanımı

gibi öğretmen niteliğinin birçok boyutunu kapsayan hususlarda yeterli bir ölçüt oluşturmadığından sistem açısından **kritik risk** oluşturmaktadır.

b) Aykırılık

KPSS’de yüksek puan alan öğretmenlerin resmî okullarda olduğu varsayımından hareketle “Öğrenciler özel desteğe neden ihtiyaç duyuyor?” sorusu sistem problemini görünür hâle getiriyor.

c) Öğretmen Gelişimi

Eğitimde kalitenin sürdürülebilir olması, öğretmenlerin meslekî gelişimlerinin sürekli desteklenmesine bağlıdır. Öğretmenlerin idari yüklerden arındırılarak eğitim süreçlerine daha fazla odaklanmaları büyük önem taşımaktadır.

- Hizmet içi eğitimler
- İdari yükün azaltılması
- Pedagojik odaklı çalışma

gibi adımlar, öğretmenlerin meslekî motivasyonunu güçlendirecek ve sınıf içi verimliliği artıracaktır.

8. Merkeziyetçilik, Müfredat ve Yapısal Eleştiriler

Tek Tip Müfredat ve Merkezî Yapının Etkileri

Türkiye’de eğitim sistemi uzun yıllardır büyük ölçüde merkezî bir yapı içerisinde yürütülmektedir. Müfredat, ders içerikleri, ölçme-değerlendirme süreçleri ve ders materyalleri büyük oranda merkezî kurumlar tarafından belirlenmekte; bu durum ülke genelinde standartlaşmayı sağlarken aynı zamanda bazı yapısal tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

Özellikle tek tip müfredat anlayışı;

- bölgesel farklılıkların yeterince dikkate alınamaması,
- öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerinin geri planda kalması,
- farklı sosyoekonomik çevrelerin ihtiyaçlarına uygun esnek modeller geliştirilememesi

gibi eleştirilere konu olmaktadır.

Türkiye’nin farklı bölgelerinde öğrencilerin akademik altyapıları, kültürel çevreleri, ekonomik koşulları ve öğrenme ihtiyaçları önemli ölçüde değişiklik göstermesine rağmen aynı içerik ve aynı öğrenme temposunun bütün öğrencilere uygulanması, eğitimde verimlilik ve fırsat eşitliği açısından çeşitli problemler oluşturabilmektedir.

Bu sebeple mevcut sistemin yalnızca merkezî standartları koruyan değil aynı zamanda yerel ihtiyaçlara uyum sağlayabilen daha esnek bir yapıya dönüştürülmesi gerektiği yönündeki görüşler giderek güçlenmektedir.

Yerel Esneklik ve Bölgesel Uyum İhtiyacı

Eğitim sisteminin daha işlevsel hâle gelebilmesi için belirli ölçülerde yerel esnekliğin artırılması önem taşımaktadır. Özellikle

- bölgesel ihtiyaçlara göre seçmeli derslerin çeşitlendirilmesi,
- yerel kültürel ve ekonomik yapıya uygun içeriklerin geliştirilmesi,
- okul ve öğretmenlere belirli ölçüde müfredat uyarlama alanı tanınması

daha dinamik bir eğitim yapısının oluşmasına katkı sağlayabilir.

Bu yaklaşım sayesinde eğitim sistemi yalnızca merkezden yönetilen tek yönlü bir yapı olmaktan çıkarak okulun, öğretmenin ve öğrencinin ihtiyaçlarını dikkate alan çok boyutlu bir modele dönüşebilir.

Ancak yerel esneklik sağlanırken eğitimde kalite farklılıklarının derinleşmemesi ve ülke genelindeki temel akademik standartların korunması da önemlidir. Bu sebeple merkezî standartlar ile yerel uygulamalar arasında dengeli bir yapı kurulması gerekmektedir.

Yetenek Odaklı Yaklaşımın Gerekliği

Mevcut sistemin önemli eleştiri alanlarından biri de öğrencileri büyük ölçüde akademik başarı ve sınav performansı üzerinden değerlendirmesidir. Bu yapı;

- sanatsal,
- sportif,
- teknik,
- sosyal,
- dijital

yeteneklerin geri planda kalmasına sebep olabilmektedir.

Oysa çağdaş eğitim anlayışında her öğrencinin aynı akademik alanda başarılı olmasının beklenmesi yerine, bireysel yeteneklerin erken dönemde keşfedilmesi ve geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Bu çerçevede

- yetenek temelli yönlendirme sistemlerinin güçlendirilmesi,
- okul içi rehberlik mekanizmalarının geliştirilmesi,
- meslekî ve teknik eğitimin niteliğinin artırılması,
- sanat ve spor alanlarının eğitim sistemine daha güçlü biçimde entegre edilmesi

gerektiği değerlendirilmektedir.

Böylece öğrencilerin yalnızca sınav başarısına göre değil ilgi, beceri ve potansiyellerine göre gelişim gösterebildiği daha dengeli bir eğitim modeli oluşturulabilir.

Müfredat ve Ders Materyalleri Reformu

Eğitim sisteminin güncel ihtiyaçlara cevap verebilmesi için müfredatın daha esnek, uygulanabilir ve öğrenci merkezli bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda resmî ders kitaplarının ve eğitim materyallerinin niteliğinin güçlendirilmesi önemli görülmektedir.

Bu doğrultuda

- ders kitaplarının modüler ve seviyelendirilmiş tarzda hazırlanması,
- temel–orta–ileri düzey içeriklerin oluşturulması,
- sınav sistemiyle daha uyumlu materyaller geliştirilmesi,
- uygulamalı etkinliklere ve yorumlama becerilerine ağırlık verilmesi,
- dijital destekli ve sürekli güncellenen içerik yapısının kurulması

önem taşımaktadır.

Böyle bir yapı sayesinde öğrencilerin farklı öğrenme düzeylerine daha etkili biçimde cevap verilmesi mümkün olabilir.

Öğretmen Sisteminin Güçlendirilmesi

Eğitim sisteminin niteliğini artırmanın temel şartlarından biri öğretmenin meslekî kapasitesinin güçlendirilmesidir. Öğretmenin yalnızca bilgi aktaran bir yapıdan çıkarılarak öğrenme sürecini yönlendiren ve tasarlayan bir role taşınması gerekmektedir.

Bu kapsamda

- öğretmenlerin idari yüklerinin azaltılması,
- hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılması,
- dijital pedagojik yeterliliklerin geliştirilmesi,
- öğretmenlerin öğrenciyle doğrudan etkileşime daha fazla zaman ayırabilmesi

önemli reform alanları arasında değerlendirilmektedir.

Özellikle yoğun bürokratik süreçlerin azaltılması, öğretmenin pedagojik üretkenliğini arttıracak temel unsurlardan biri olarak görülmektedir.

Okul İçi Destek Mekanizmaları

Eğitimde fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi için okul merkezli destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.

Bu çerçevede

- ücretsiz etüt programlarının yaygınlaştırılması,
- eksik öğrenmelerin okul içinde giderilmesi,
- bireysel destek programlarının artırılması,
- öğrencilerin okul dışı özel desteğe duyduğu ihtiyacın azaltılması

hedeflenmelidir.

Ayrıca ölçme-değerlendirme sisteminin yalnızca tek sınava dayalı yapıdan uzaklaştırılması da önemlidir.

Bu sebeple

- süreç odaklı değerlendirmelerin güçlendirilmesi,
- proje ve performans çalışmalarının artırılması,
- okul içi değerlendirme mekanizmalarının etkinleştirilmesi,
- resmî materyaller ile sınav sistemi arasında yüksek uyum sağlanması

gerektiği değerlendirilmektedir.

Müfredatta Şahsiyet, Medeniyet ve Kültürel Kimlik Boyutu

Müfredat yalnızca teknik bilgi aktaran bir yapı değil aynı zamanda toplumun medeniyet tasavvurunu, kültürel hafızasını, ahlak anlayışını ve insan yetiştirme idealini taşıyan temel araçlardan biridir. Eğitim sisteminin en önemli işlevlerinden biri, bireyi yalnızca akademik açıdan donatmak değil aynı zamanda şahsiyet sahibi, sorumluluk bilinci gelişmiş ve kendi kültürel kökleriyle bağ kurabilen bir insan olarak

yetiştirmektedir. Bu sebeple eğitim politikaları hazırlanırken yerel kùltürün, tarihî birikimin, manevi mirasın ve irfan geleneğinin korunması ve yeni nesillere aktarılması büyük önem taşıtmaktadır.

Merkezî ve tek tip içerik anlayışı, farklı bölgesel, kùltürel ve toplumsal dinamikleri yeterince yansıtamadığında öğrencilerin kendi kimlik dünyalarıyla eğitim arasında mesafe oluşabilmektedir. Oysa eğitim sistemi; bireyin yaşadığı toplumun tarihî tecrübesini, kùltürel değerlerini ve medeniyet perspektifini anlayabilmesine imkân sağlayan daha esnek ve insan merkezli bir yaklaşımla yeniden yapılandırılmalıdır. Böylece eğitim yalnızca meslek kazandıran teknik bir süreç olmaktan çıkarak ahlak, hikmet, irfan ve şahsiyet inşasını birlikte taşıyan kapsamlı bir insan yetiştirme modeline dönüşebilir.

Bu tür düzenlemeler sayesinde hem yardımcı kaynak bağımlılığının azaltılması hem de öğrencilerin daha sürdürülebilir ve dengeli bir öğrenme süreci içerisinde gelişim göstermesi mümkün olabilir.

9. Dijital Eğitim ve Yapay Zekâ Destekli Dönüşüm

Dijital Eğitim Ekosistemi ve Teknolojik Dönüşüm

Teknolojik gelişmeler eğitim süreçlerini hızla dönüştürmekte; öğrenmenin daha erişilebilir, esnek ve öğrenci merkezli bir yapıya kavuşmasına imkân sağlamaktadır. Dijitalleşme artık yalnızca yardımcı bir araç değil, eğitim sisteminin temel bileşenlerinden biri hâline gelmektedir.

Bu süreçte dijital eğitim platformlarının;

- video anlatımlar,
- akıllı ders sistemleri,
- kişiselleştirilmiş test uygulamaları,
- yapay zekâ destekli öğrenme araçları,
- kişiselleştirilmiş içerikler

ile güçlendirilmesi önem taşıtmaktadır.

Böylece zaman ve mekândan bağımsız öğrenme imkânı gelişmekte; öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına uygun eğitim süreçleri oluşturulabilmektedir.

Yapay Zekâ Destekli Öğrenme Modelleri

Dijitalleşme ve yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmeler, eğitim süreçlerinin daha veri temelli ve kişiselleştirilmiş biçimde yeniden yapılandırılmasına imkân sağlamaktadır.

Özellikle

- AI "Artificial Intelligence: Yapay Zekâ" destekli öğrenme sistemleri,
- kişiselleştirilmiş öğrenme modelleri,
- kişiselleştirilmiş içerik üretimi,
- veri temelli ölçme-değerlendirme uygulamaları

geleceğin eğitim anlayışının temel unsurları arasında değerlendirilmektedir.

Bu sistemler sayesinde

- öğrencilerin eksik öğrenmeleri daha hızlı tespit edilebilir,
- bireysel öğrenme farklılıkları görünür hâle getirilebilir,
- öğrencinin seviyesine uygun içerik sunulabilir,
- öğrenme süreçleri daha esnek biçimde yönetilebilir.

Bu yaklaşım özellikle kalabalık sınıf yapılarında öğretmenin öğrenciyi daha yakından takip edebilmesini destekleyen tamamlayıcı bir araç olarak önem kazanmaktadır.

Kişiselleştirilmiş Öğrenme ve Eğitim

Kişiselleştirilmiş öğrenme yaklaşımı her öğrencinin aynı hızda ve aynı yöntemle öğrenmediği gerçeğinden hareket etmektedir. Bu sebeple dijital sistemlerin öğrencinin seviyesine göre içerik sunabilmesi eğitimde önemli bir dönüşüm alanı oluşurmaktadır.

Kişiselleştirilmiş öğrenme sistemleri sayesinde

- öğrencinin başarı düzeyi analiz edilebilir,
- eksik konular belirlenebilir,

- öğrenme süreci bireyselleştirilebilir,
- tekrar ve destek ihtiyacı otomatik biçimde planlanabilir.

Bu yapı özellikle

- seviye farklılıklarının azaltılması,
- eksik öğrenmelerin giderilmesi,
- fırsat eşitliğinin desteklenmesi,
- okul dışı destek ihtiyacının azaltılması

açısından önemli katkılar sağlayabilir.

Ancak bu sistemlerin etkili olabilmesi yalnızca teknolojik altyapıya değil öğretmenlerin dijital pedagojik yeterliliklerine ve içerik kalitesine de bağlıdır.

Tablet Dağıtımı ve Dijitalleşmenin Niteliği

Eğitimde teknoloji kullanımının başarılı olabilmesi yalnızca cihaz dağıtımıyla sınırlı değildir. Tablet veya bilgisayar erişimi önemli olmakla birlikte, dijital dönüşümün esas belirleyicisi bu araçların pedagojik olarak nasıl kullanıldığıdır.

Bu sebeple dijitalleşme süreci

- içerik kalitesi,
- öğretmen entegrasyonu,
- pedagojik kullanım,
- sürdürülebilir dijital altyapı

ekseninde yapılandırılmalıdır.

Aksi hâlde yalnızca donanım temelli yatırımların eğitim niteliğine beklenen katkıyı sağlayamama riski bulunmaktadır.

Dijital Eşitsizlik Riski

Dijitalleşme eğitim açısından önemli fırsatlar sunarken aynı zamanda yeni eşitsizlik alanları da oluşturabilmektedir.

Özellikle

- internet erişimi,
- cihaz kalitesi,
- bölgesel altyapı farklılıkları,
- dijital okuryazarlık düzeyi

gibi unsurlar öğrenciler arasında ciddi farklar doğurabilmektedir.

Bu sebeple dijital eğitim politikalarının yalnızca teknoloji üretimine değil teknolojiye eşit erişim ilkesine de odaklanması gerekmektedir.

Aksi hâlde dijitalleşme, mevcut eğitim eşitsizliklerini azaltmak yerine derinleştirebilir.

Veri Güvenliği ve Etik Sorunlar

Yapay zekâ destekli eğitim sistemlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte öğrenci verilerinin korunması ve etik kullanım ilkeleri eğitim politikalarının önemli başlıklarından biri hâline gelmektedir.

Yapay Zekâ (AI) destekli sistemler;

- öğrenci verisi,
- davranış analizi,
- öğrenme profili,
- performans takibi

gibi alanlarda yoğun veri üretmektedir.

Bu durum

- veri güvenliği,
- mahremiyet,

- gözetim riski,
- algoritmik yönlendirme,
- etik kullanım sınırları

konularında yeni tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Bu sebeple dijital eğitim sistemleri geliştirilirken yalnızca teknik verimlilik değil etik ve hukuki koruma mekanizmaları da güçlü biçimde oluşturulmalıdır.

Kapsamlı Dijital Eğitim Altyapısı ve Hibrit Model

Eğitim sisteminin sürdürülebilir biçimde dijital dönüşüm sağlayabilmesi için kapsamlı bir dijital eğitim ekosistemine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu kapsamda

- ulusal dijital öğrenme platformlarının geliştirilmesi,
- özel öğretim kurumlarının kalite lisans sistemine bağlanması,
- yayınevleri için içerik akreditasyon mekanizmalarının oluşturulması,
- Yapay Zekâ (AI) destekli kişiselleştirilmiş öğrenme sistemlerinin yaygınlaştırılması

önem taşımaktadır.

Böylece

- devlet standart belirleyici ve dengeleyici,
- okullar eğitimin ana omurgası,
- özel öğretim kurumları tamamlayıcı öğrenme merkezi,
- yayınevleri ise kalite ve çeşitlilik üreten içerik sağlayıcıları

hâline dönüşebilir.

Dijital Eğitimde İnsan, Hikmet ve Ahlak Dengesi

Yapay zekâ destekli eğitim sistemleri ve dijital teknolojiler öğrenme süreçlerini hızlandırmakta, kişiselleştirilmiş içerikler sunmakta ve eğitimde erişilebilirliği artırmaktadır. Ancak teknoloji eğitimin amacı değil insan gelişimini destekleyen bir araç olarak değerlendirilmelidir. Eğitim yalnızca veri aktarımından, bilgi depolamaktan veya algoritmik yönlendirmelerden ibaret değildir. İnsanî rehberlik, ahlaki yönlendirme, vicdan gelişimi, değer aktarımı ve şahsiyet inşası teknolojiyle tamamen ikame edilemez.

Bu sebeple dijitalleşme sürecinde insanın merkezin dışına itilmediği, etik ilkelerle dengelenmiş bir eğitim yaklaşımının korunması büyük önem taşımaktadır. Yapay zekâ sistemleri analiz yapabilir, öğrenme eksiklerini tespit edebilir ve içerik önerebilir ancak merhamet, hikmet, ahlaki muhakeme ve insani sorumluluk üretemez. Eğitim sürecinde öğretmenin rolü de bu noktada yalnızca bilgi aktaran teknik bir görevle sınırlı değildir. Öğretmen aynı zamanda öğrencinin karakter gelişimine rehberlik eden, değer aktarımı sağlayan ve hikmet kazandıran temel şahsiyetlerden biridir.

Ayrıca dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte veri güvenliği, öğrenci mahremiyeti, davranış analizleri ve yapay zekâ temelli yönlendirmelerin etik sınırları da dikkatle ele alınmalıdır. Eğitim teknolojilerinin kontrolsüz biçimde kullanılması, öğrencilerin yalnızca ölçülebilir performans verileri üzerinden değerlendirilmesine ve insani boyutun zayıflamasına sebep olabilir. Bu sebeple dijital eğitim politikaları; teknolojik verimlilik ile insan merkezli ahlak anlayışı arasında dengeli bir yapı kurmalıdır.

Bu yapı doğru planlandığında eğitim sistemi yalnızca sınav merkezli bir yapı olmaktan çıkararak; çok yönlü, esnek ve öğrenci ihtiyaçlarına göre uyarlanabilen hibrit bir modele dönüşebilir.

10. Hibrit Eğitim Modeli ve Sistem Tasarımı

- devlet
- okul
- özel sektör
- dijital sistem
- yayınevleri

Hibrit Eğitim Modelinin Temel Yaklaşımı

Türkiye'nin eğitim yapısına uygun sürdürülebilir bir modelin yalnızca devlet merkezli ya da tamamen piyasaya dayalı bir sistem yerine okul, devlet, özel sektör, dijital altyapı ve içerik üreticilerinin birlikte çalıştığı dengeli bir hibrit yapı üzerine kurulması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu modelde okul sistemi; eğitimin ana omurgasını oluştururken özel kurumlar tamamlayıcı destek mekanizması, dijital sistemler ise kişiselleştirilmiş öğrenmeyi hızlandıran esnek katman olarak yapılandırılmalıdır. Devlet ise tüm yapıyı düzenleyen, standartları belirleyen ve fırsat eşitliğini koruyan merkezî otorite rolünü üstlenmiş olacaktır.

Bu çerçevede önerilen hibrit model dört temel bileşenden oluşmaktadır

- Okullar (ana omurga)
- Özel öğretim kurumları (tamamlayıcı destek)
- Dijital öğrenme sistemleri (hızlandırıcı ve kişiselleştirici yapı)
- Devlet ve merkezî düzenleme sistemi

1. Okulların Merkezî Rolü (Ana Omurga)

Hibrit eğitimde okullar eğitim sisteminin temel kurumsal yapısını oluşturduğu için bu yapı yalnızca akademik bilgi aktarımını değil öğrencilerin sosyal gelişimini, değerler eğitimi, karakter oluşumunu ve yaşam becerilerini de kapsayan çok boyutlu bir işlev de üstlenmek durumundadır.

Okulların temel görevleri

- Temel akademik yeterliliklerin kazandırılması
- Sosyal ve duygusal gelişimin desteklenmesi
- Değerler eğitimi verilmesi
- Süreç odaklı değerlendirme yapılması
- Eğitimde fırsat eşitliğinin korunması

olarak belirlenebilir. Bu yaklaşım doğrultusunda okul; yalnızca sınava hazırlayan bir kurum değil, bireyi çok yönlü geliştiren temel kamusal yapı olarak konumlandırılmış olacaktır.

Çok Boyutlu Ölçme Yaklaşımı

Hibrit model içinde yalnızca merkezî sınavlara dayalı başarı anlayışı yerine

- portfolyo,
- proje,
- süreç değerlendirmesi,
- performans çalışmaları,
- merkezî sınav

unsurlarını birlikte kullanan çok boyutlu bir değerlendirme sistemi geliştirilmelidir.

Bu sayede öğrencilerin yalnızca test çözme becerileri değil üretim, yorumlama, problem çözme ve sosyal yeterlilik alanları da değerlendirilebilir hâle gelecektir.

2. Özel Öğretim Kurumları (Tamamlayıcı Katman)

Mevcut sistemde özel öğretim kurumları çoğu zaman

- alternatif okul,
- paralel eğitim sistemi,
- sınav hazırlık merkezi

işlevi görmektedir. Hibrit modele geçildiğinde bu kurumların rolü yeniden tanımlanmalıdır.

Buna göre özel kurumların temel işlevi

- eksik öğrenmeleri tamamlama,
- bireysel destek sağlama,
- ileri düzey akademik hazırlık sunma,
- farklı hızda öğrenen öğrencilere uyum sağlama

olmalıdır.

Bu kapsamda

- kurs merkezleri,
- etüt merkezleri,
- birebir özel ders sistemleri,
- beceri ve proje odaklı eğitim merkezleri

okulun yerine geçen okulu güçlendiren yapılar olarak değerlendirilmelidir.

Özel Kurumların Yeniden Konumlandırılması

Özel öğretim kurumları yalnızca sınav başarısı üreten yapılar olmaktan çıkarılarak

- proje temelli çalışmalar,
- yabancı dil eğitimi,
- sanat ve spor alanları,
- teknoloji ve beceri odaklı programlar

gibi alanlarda uzmanlaşmaları teşvik eden kurumlar hâline getirilmelidir.

Bunun yanında

- öğretmenlerin çalışma şartları,
- ücret politikaları,
- ders yükü,
- başarı verileri,
- kaynak kullanımı

düzenli biçimde denetlenmeli ve konuya dair şeffaf raporlama sistemi oluşturulmalıdır.

Ayrıca kamu–özel iş birliği modeliyle

- ortak sosyal projeler,
- ücretsiz etüt programları,
- burs uygulamaları,
- dezavantajlı öğrencilere kontenjan desteği

yaygınlaştırılabilir.

3. Dijital Sistemler ve Kişiselleştirilmiş Öğrenme

Hibrit modelin üçüncü temel bileşeni dijital eğitim altyapısıdır. Dijital sistemler yalnızca içerik sunan araçlar değil öğrenmeyi kişiselleştiren; zaman ve mekânı bağımsız hâle getiren destek mekanizmaları olarak tasarlanmalıdır.

Bu sistemin temel bileşenleri

- akıllı öğrenme platformları,
- video anlatımlar,
- kişiselleştirilmiş test sistemleri,
- yapay zekâ destekli öğrenme araçları,
- kişiselleştirilmiş içerikler

olmalıdır.

Dijital Katmanın İşlevleri

Dijital sistem sayesinde

- her öğrenci kendi öğrenme hızında ilerleyebilir,
- eksik öğrenmeler görünür hâle gelir,
- bireysel öğrenme profilleri oluşturulabilir,
- bağımsız zaman ve mekân eğitimi mümkün olabilir.

Bu yapı özellikle farklı öğrenme seviyelerine sahip öğrenciler için esnek destek mekanizması sağlayabilir.

Ulusal Dijital Öğrenme Platformu

Hibrit modelin tam işleyebilmesi için

- ulusal dijital öğrenme platformu,
- yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş sistemler,
- ortak içerik havuzu,
- merkezî veri altyapısı

oluşturulmalıdır.

Özel öğretim kurumları ve yayınevleri de bu sisteme entegre edilerek ortak standartlar çerçevesinde içerik üretmelidir.

4. Yayınevleri ve İçerik Üretim Sistemi

Yayınevleri hibrit eğitim modelinin önemli tamamlayıcı bileşenlerinden biridir. Ancak bu yapı kontrolsüz kaynak üretimi yerine kalite temelli rekabet anlayışıyla yeniden düzenlenmelidir.

Bu kapsamda devlet

- çekirdek müfredatı belirlemeli,
- temel kazanımları netleştirmeli,
- içerik standartlarını oluşturmalıdır.

Yayınevleri ise

- farklı anlatım teknikleri,
- seviyelendirilmiş içerikler,
- uygulamalı materyaller,
- dijital destekli kaynaklar

üretmek sistemin çeşitlilik boyutunu geliştirmelidir.

Akredite Yayın Sistemi

Kaynakların kalite güvencesi için

- içerik uygunluğu,
- pedagojik kalite,
- ölçme-değerlendirme yeterliliği,
- müfredat uyumu

kriterlerine dayalı akreditasyon sistemi kurulmalıdır.

Bu model sayesinde

- rastgele içerik üretimi azalabilir,
- nitelikli yayıncılık teşvik edilebilir,
- rekabet, kalite üretmeye başlayabilir.

5. Devletin Düzenleyici ve Dengeleyici Rolü

Hibrit sistemin merkezinde devlet yer almaktadır. Özellikle Millî Eğitim Bakanlığı;

- müfredatı belirleyen,
- standart koyan,
- kaliteyi denetleyen,
- fırsat eşitliğini koruyan

temel düzenleyici otorite olarak konumlanmaktadır.

Devletin temel görevleri

- çekirdek müfredatı oluşturmak,
- eğitim standartlarını belirlemek,
- denetim mekanizmalarını işletmek,
- bölgesel eşitsizlikleri azaltmak,
- dijital erişim fırsat eşitliğini sağlamak

şeklinde özetlenebilir.

Dengeleyici Sistem Yaklaşımı

Bu modelde amaç

- ne tamamen devletçi,
- ne tamamen piyasacı

bir yapı kurmaktır.

Asıl hedef devletin temel standartları koruduğu, okulun merkezde kaldığı, özel sektörün sistemi desteklediği ve dijital araçların öğrenmeyi güçlendirdiği dengeli bir eğitim ekosistemi oluşturmaktır.

6. Planlı ve Denetlenebilir Eğitim Ekosistemi

Hibrit modelin sürdürülebilirliği için özel öğretim kurumlarının ve içerik üreticilerinin kontrolsüz büyümesi yerine

- ihtiyaca dayalı planlama,
- bölgesel denge,
- kaliteli lisans sistemi,
- düzenli performans denetimi

esas alınmalıdır.

Bu kapsamda

- özel kurumlar için kalite lisansı,
- yayınevleri için içerik akreditasyonu,
- dijital platformlar için standart sistemi

oluşturulabilir.

Böylece eğitim sistemi

- birbirinin alternatifi olan parçalı yapılar yerine,
- birbirini destekleyen bütünleşik bir modele

dönüşebilir.

Eğitimin Toplumsal ve Ahlaki Sorumluluk Boyutu

Eğitim sistemi yalnızca ekonomik rekabet üreten bir piyasa alanı veya ticari faaliyet zemini olarak değerlendirilmemelidir. Eğitimin temel amacı yalnızca akademik başarı sağlayan bireyler yetiştirmek değil aynı zamanda iyi insan, erdemli birey, ahlak sahibi vatandaş ve toplumsal sorumluluk bilinci gelişmiş şahsiyetler kazandırmaktır. Bu sebeple eğitim salt ekonomik verimlilik veya sınav başarısı ekseninde şekillenen dar bir anlayış yerine insan yetiştirme vazifesini merkeze alan toplumsal ve ahlaki bir sorumluluk alanı olarak ele alınmalıdır.

Özel sektörün, dijital sistemlerin ve yardımcı eğitim yapılarının eğitim sürecine katkı sağlaması önemli olmakla birlikte, eğitimin tamamen ticarileşmesi; fırsat eşitsizliğini derinleştirebilir, insani değerleri ikinci plana itebilir ve öğrencileri yalnızca performans odaklı bir rekabet ortamına sürükleyebilir. Bu sebeple devletin temel görevi yalnızca sistemi yönetmek değil aynı zamanda kamu yararını, eğitimde adaleti ve fırsat eşitliğini koruyan dengeleyici bir otorite olmaktır.

Kurulacak hibrit eğitim modelinde devlet, okul, özel sektör ve dijital yapı arasında dengeli bir ilişki tesis edilmelidir. Bu dengede özel sektör tamamlayıcı bir rol üstlenirken eğitim hizmetinin ahlaki, toplumsal ve insan merkezli niteliği korunmalıdır. Eğitim politikaları bireyi yalnızca ekonomik sistemin bir unsuru olarak değil vicdan, sorumluluk, merhamet, aidiyet ve toplumsal dayanışma değerleri taşıyan kapsamlı bir insan olarak değerlendirmelidir. Böylece eğitim sistemi yalnızca başarı üreten değil aynı zamanda toplumsal bütünlüğü güçlendiren ve medeniyet perspektifi taşıyan bir yapıya dönüşebilir.

Hibrit Eğitim Modeli Öngörüsü

Önerilen hibrit eğitim modeli; okulun merkezde kaldığı, devletin dengeleyici rol üstlendiği, özel sektörün tamamlayıcı destek sağladığı ve dijital sistemlerin kişiselleştirilmiş öğrenmeyi güçlendirdiği kapsamlı bir yapı öngörmektedir.

Bu modelin temel hedefleri

- fırsat eşitliğini güçlendirmek,
- sınav merkezli baskıyı azaltmak,
- öğrenmeyi bireyselleştirmek,
- kalite odaklı rekabet oluşturmak,
- eğitimde sürdürülebilir bir denge kurmak

olarak değerlendirilebilir.

Bu doğrultuda eğitim sistemi yalnızca sınav başarısı üreten bir yapı olmaktan çıkarılıp, bireyin akademik, sosyal ve kişisel gelişimini birlikte destekleyen çok boyutlu bir öğrenme ekosistemine dönüştürülebilir.

11. Reform Yol Haritası

- 5 yıllık plan

Kademeli Reform ve Sistem Dönüşümü

Eğitim sisteminde yapılacak yapısal dönüşümlerin kısa süreli ve parçalı müdahaleler yerine planlı, ölçülebilir ve sürdürülebilir bir reform takvimi çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir. Bu sebeple reform sürecinin ani ve bütün sistemi aynı anda değiştiren uygulamalar yerine, aşamalı biçimde ilerleyen çok yıllık bir yol haritasına dayanması daha sağlıklı bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda önerilen model yaklaşık beş yıllık kademeli bir dönüşüm planı üzerine kurulmuştur. Reform süreci standartlaşma, öğretmen dönüşümü, ölçme-değerlendirme reformu, dijital entegrasyon ve sistem optimizasyonu aşamalarından oluşmaktadır. Böylece eğitim sistemi merkezî standartlarını koruyan, ancak esnek, veri temelli ve çok kanallı öğrenmeyi destekleyen dengeli bir yapıya dönüştürülebilir.

1. Yıl: Altyapı ve Müfredat Hazırlık Süreci

İlk aşamada sistemin temel yapısal sorunlarının analiz edilmesi ve dönüşüm için gerekli hazırlıkların tamamlanması hedeflenmelidir.

Bu süreçte

- müfredat sadeleştirilmeli,
- çekirdek kazanımlar netleştirilmeli,
- ders materyalleri yeniden yapılandırılmalı,
- dijital altyapı planlaması yapılmalı,
- öğretmen ihtiyaç analizleri hazırlanmalıdır.

Ayrıca resmî ders kitaplarının

- modüler,
- seviyelendirilmiş,
- uygulama temelli,
- sınav sistemiyle uyumlu

bir yapıya dönüştürülmesi amacıyla içerik reformu başlatılmalıdır.

Bu aşamada aynı zamanda

- ders kitapları için ulusal akreditasyon sistemi,
- yayın kalite standartları,
- dijital veri altyapısı

oluşturularak sistemin ortak standartları belirlenmelidir.

2. Yıl: Öğretmen Sistemi ve Okul Dönüşümü

İkinci aşamada öğretmen sisteminin güçlendirilmesi ve okul merkezli destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması hedeflenmelidir.

Bu kapsamda

- öğretmenlerin idari yükü azaltılmalı,
- hizmet içi eğitim programları artırılmalı,
- dijital pedagojik yeterlilikler geliştirilmelidir.

Öğretmenin rolü yalnızca bilgi aktaran kişi olmaktan çıkarılarak

- öğrenme tasarımcısı,
- rehber,
- süreç yöneticisi

kimliğine dönüştürülmelidir.

Ayrıca okulların

- etüt,
- proje,
- rehberlik,
- bireysel öğrenme desteği

sunabilen “öğrenme merkezi” yapısına dönüştürülmesi hedeflenmelidir.

Öğretmen – Özel Sektör İş Birliği

Bu dönüşüm sürecinin daha etkili işlemesi için devlet okulları ile özel sektör arasında yapısal iş birlikleri geliştirilmelidir.

Bu çerçevede

- ortak eğitim programları,
- içerik geliştirme çalışmaları,
- dijital materyal üretimi,
- öğretmen deneyim paylaşım ağları

oluşturularak öğretmen tecrübesi ile özel sektörün teknik kapasitesi bir araya getirilebilir.

Bunun yanında

- üniversiteler,
- özel öğretim kurumları,
- yayınevleri,
- dijital eğitim platformları

arasında koordinasyon mekanizmaları kurulması reform sürecinin verimliliğini artırabilir.

3. Yıl: Ölçme-Değerlendirme ve Yardımcı Kaynak Reformu

Üçüncü aşamada sınav merkezli yapının azaltılması ve ölçme-değerlendirme sisteminin çok boyutlu hâle getirilmesi hedeflenmelidir.

Bu süreçte

- süreç değerlendirme,
- proje çalışmaları,
- portfolyo sistemi,
- performans temelli ölçme

uygulamaları güçlendirilmelidir.

Bunun yanında

- okul içi değerlendirme sistemleri,
- ücretsiz destek programları,
- eksik öğrenme tamamlama mekanizmaları

yaygınlaştırılarak tek sınava bağımlılık azaltılmalıdır.

Yardımcı Kaynak Reformu

Ayrıca yardımcı kaynak sistemine yönelik

- kalite standartları,
- akreditasyon sistemi,
- içerik denetimi,
- şeffaf fiyat politikaları

oluşturulmalıdır.

Bu reform sayesinde

- yardımcı kaynak bağımlılığı azaltılabilir,
- eğitim materyallerinde kalite artışı sağlanabilir,
- fırsat eşitsizliği kısmen dengelenebilir.

4. Yıl: Dijital Eğitim ve Özel Sektör Entegrasyonu

Dördüncü aşamada dijital eğitim sistemlerinin bütün yapıya entegre edilmesi hedeflenmelidir.

Bu kapsamda

- ulusal dijital öğrenme platformu,
- kişiselleştirilmiş öğrenme sistemleri,
- yapay zekâ destekli içerikler,
- kişiselleştirilmiş öğrenme araçları

tüm eğitim sistemine entegre edilmelidir.

Ayrıca

- özel öğretim kurumları için kalite lisans sistemi,
- yayınevleri için içerik akreditasyonu,
- dijital içerik kalite standartları

uygulamaya alınmalıdır.

Bu aşamada eğitim sistemi

- zaman ve mekân bağımsız öğrenmeyi destekleyen,
- öğrenciye göre uyarlanabilen,
- veri temelli çalışan

bir yapıya dönüşmeye başlayacaktır.

Dijital Altyapı ve Maliyet Planlaması

Bu dönüşüm gerçekleştirilirken

- dijital altyapı maliyetleri,
- öğretmen eğitimi giderleri,
- veri yönetim sistemleri,
- Yapay Zekâ (AI) destekli platformlar,
- okul dönüşüm süreçleri

için kapsamlı ve gerçekçi maliyet planlamaları yapılmalıdır.

5. Yıl: Sosyal Denge, Optimizasyon ve Yaygınlaştırma

Son aşamada sistemin sosyal etkileri değerlendirilmeli ve reformun ülke geneline dengeli biçimde yayılması sağlanmalıdır.

Bu kapsamda

- düşük gelirli öğrencilere ücretsiz destek programları,
- kamu–özel ortak burs sistemleri,
- açık dijital kaynaklar,
- ücretsiz okul içi etüt uygulamaları

yaygınlaştırılmalıdır.

Fırsat Eşitliği ve Sosyal Denge

Eğitim reformlarının yalnızca akademik başarı üretmeye değil, aynı zamanda sosyal dengeyi korumaya da odaklanması gerekmektedir.

Bu sebeple

- bölgesel farklılıklar,
- dijital erişim sorunları,
- ekonomik imkân eşitsizlikleri,
- destek hizmetlerine erişim farkları

dikkate alınarak dengeleyici sosyal politikalar geliştirilmelidir.

Özel sektörün ise

- kontrolsüz rekabet üreten değil,
- fırsat eşitliğini destekleyen,
- kamu sistemini tamamlayan

bir yapıya dönüştürülmesi önem taşımaktadır.

Sistem Optimizasyonu ve Yaygınlaştırma

Beşinci yılın sonunda

- hibrit model tüm illerde standart hâle getirilmeli,
- başarı, eşitlik ve erişim göstergeleri düzenli ölçülmeli,
- bölgesel eğitim performans haritaları oluşturulmalı,
- müfredat geri bildirim mekanizmalarıyla sürekli güncellenmelidir.

Böylece sistem

- ölçülen,
- izlenen,
- sürekli geliştirilen,
- veri temelli çalışan

dinamik bir yapıya dönüşebilir.

Reform Sürecinin Temel İlkeleri

Beş yıllık reform planının sürdürülebilir biçimde uygulanabilmesi için şu temel ilkeler esas alınmalıdır

- kademeli dönüşüm,
- veri temelli planlama,
- öğretmen merkezli yapı,
- fırsat eşitliği,
- kalite odaklı denetim,
- dijital erişilebilirlik,
- çok paydaşlı yönetim anlayışı,
- yerel ihtiyaçlara duyarlı esnek yapı.

Bu yaklaşım sayesinde eğitim sistemi

- ani yapısal kırılmalar yerine,
- kontrollü ve ölçülebilir dönüşümlerle

yeniden yapılandırılabilir.

Merkeziyetçilik Eleştirisi ve Alternatif Yaklaşım

Eğitim sisteminin yalnızca merkezî kararlarla yürütülen tek tip bir yapıya dönüşmesi bölgesel, kültürel ve bireysel farklılıkların yeterince dikkate alınamamasına sebep olabilmektedir. Bu sebeple

- devletin temel çerçeveyi belirlediği,
- yerel esnekliğe alan açan,
- yetenek odaklı yönlendirmeyi güçlendiren,
- öğretmenin meslekî otoritesini artıran

bir yaklaşımın geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu modelde amaç standartları tamamen kaldırmak değil merkezî yapı ile yerel ihtiyaçlar arasında daha dengeli bir ilişki kurmaktır.

Beklenen Sonuçlar ve Stratejik Özet

Bu reform modeli sonucunda

- sınav baskısının azalması,
- eğitimde fırsat eşitliğinin artması,
- öğretmen niteliğinin güçlenmesi,
- dijitalleşmeyle bireyselleştirilmiş öğrenmenin yaygınlaşması,
- özel sektörün tamamlayıcı role dönüşmesi,
- bölgesel eğitim eşitsizliklerinin azalması,
- veri temelli eğitim yönetiminin güçlenmesi

hedeflenmektedir.

Stratejik Yapı

- Devlet: Stratejik çerçeveyi ve standartları belirler.
- Okul: Temel akademik ve sosyal gelişimi sağlar.
- Öğretmen: Öğrenme sürecini yönlendirir.
- Özel sektör: Tamamlayıcı destek sunar.
- Dijital sistem: Öğrenmeyi kişiselleştirir ve izler.

Öğretmenin İrfan ve Şahsiyet Rehberliği Rolü

Öğretmen yalnızca bilgi aktaran teknik bir personel değil öğrencinin karakter gelişimine rehberlik eden, değer aktarımını sağlayan ve toplumsal aidiyet bilinci oluşturan temel şahsiyettir. Bu yönüyle öğretmenlik, sadece meslekî bir faaliyet değil aynı zamanda irfan, örneklik ve rehberlik sorumluluğu taşıyan bir insan yetiştirme vazifesidir. Öğretmenin tutumu, adalet anlayışı, merhameti, ahlaki temsil gücü ve öğrencilerle kurduğu ilişki, eğitim sürecinin en etkili unsurlarından biri olarak görülmelidir.

Bu sebeple eğitim reformları planlanırken öğretmenin yalnızca akademik yeterlilikleri değil pedagojik temsil gücü, değer aktarımı kapasitesi, iletişim becerisi ve rol model olma niteliği de güçlendirilmelidir. Çünkü eğitim sisteminin gerçek niteliği, büyük ölçüde öğretmenin insan yetiştirme anlayışıyla doğrudan ilişkilidir.

Bu yaklaşım standartlaşmış, veri temelli ve bireyselleştirilmiş bir eğitim yapısı oluşturarak eğitim sisteminin daha dengeli, sürdürülebilir ve nitelikli hâle gelmesini amaçlamaktadır.

Sonuç

Türkiye’de eğitim sistemi, özellikle mecburi eğitim süresinin artırılmasıyla birlikte niceliksel olarak büyük ölçüde genişlemiş; okul, derslik, öğretmen ve altyapı kapasitesinde önemli dönüşümler yaşamıştır. 1997’de sekiz yıllık kesintisiz eğitime, 2012’de ise 4+4+4 sistemine geçişle birlikte ortaokul ve lise kapasitesinin hızla artırılması gereği ortaya çıkmış; bu süreç yalnızca yeni okul binaları ve dersliklerin yapılmasını değil, aynı zamanda branş öğretmeni, laboratuvar, dijital altyapı ve eğitim materyali ihtiyacının da ciddi biçimde artmasına sebep olmuştur. Böylece eğitim sistemi nicel olarak büyürken kamu maliyesi üzerinde de önemli bir yük oluşmuştur.

Bununla birlikte yapısal genişleme eğitim sistemindeki temel sorunları tamamen çözmemiş, aksine bazı alanlarda yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Özellikle merkezî sınav sistemlerinin belirleyici hâle gelmesiyle eğitim giderek sınav odaklı bir yapıya dönüşmüş, yardımcı kaynak bağımlılığı özel öğretim kurumlarına yönelim ve fırsat eşitsizliği gibi yapısal problemler daha görünür hâle gelmiştir. Okulların birçok öğrenci açısından asli öğrenme merkezî olmaktan uzaklaşıp sınava hazırlık sürecinin bir parçasına dönüşebilmesi mevcut yapının pedagojik niteliği üzerine tartışmaları derinleştirmiştir.

Bu sebeple eğitimde kalıcı ve sürdürülebilir kalite artışının yalnızca okul sayısını artırmak veya sistemin biçimsel yapısını değiştirmekle sağlanamayacağı açıktır. Asıl ihtiyaç ölçme-değerlendirme anlayışının çeşitlendirilmesi, öğretmen niteliğinin güçlendirilmesi, müfredatın daha esnek ve beceri odaklı hâle getirilmesi ve okul merkezli öğrenme yapısının yeniden güçlendirilmesidir. Bu bağlamda

- proje, portfolyo ve süreç değerlendirmesini içeren çok boyutlu ölçme sistemleri,
- modüler ve seviyelendirilmiş müfredat yapısı,
- öğretmenin “bilgi aktarıcı” yerine “öğrenme tasarımcısı” rolüne taşınması,
- okul içi destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması,
- yardımcı kaynak sisteminin kalite esaslı akreditasyon modeliyle düzenlenmesi

önemli reform alanları olarak öne çıkmaktadır.

Dijitalleşme ve yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmeler ise eğitim sisteminin daha bireyselleştirilmiş, esnek ve veri temelli bir yapıya dönüşebilmesi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Kişiselleştirilmiş öğrenme sistemleri, kişiselleştirilmiş içerikler ve Yapay Zekâ (AI) destekli dijital platformlar sayesinde öğrencilerin farklı öğrenme hızlarına daha uygun eğitim modelleri geliştirilebilir. Ancak dijital dönüşüm sürecinde

- dijital eşitsizlik,
- internet ve cihaz erişimi,

- veri güvenliği,
- etik kullanım sorunları

gibi risk alanlarının da dikkatle yönetilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede önerilen hibrit eğitim modeli devlet, okul, özel sektör ve dijital sistem arasında dengeli bir iş bölümü kurmayı amaçlamaktadır. Modelde

- okul sistemin ana omurgasını,
- özel sektör tamamlayıcı destek katmanını,
- dijital sistem kişiselleştirme ve hızlandırıcı yapıyı,
- devlet ise standart koyan ve fırsat eşitliğini dengeleyen merkezî otoriteyi

temsil etmektedir.

Bu yaklaşımın temel amacı özel sektörü sistemin alternatifi olmaktan çıkarıp tamamlayıcı bir yapıya dönüştürmek, dijital teknolojileri erişilebilir biçimde kullanmak ve okulu yeniden eğitimin merkezine yerleştirmektir. Böylece sınav merkezli yapıdan uzaklaşarak daha dengeli, çok kanallı ve öğrenci merkezli bir öğrenme sistemi oluşturulabilir.

Bununla birlikte reform sürecinin başarılı olabilmesi için ani ve köklü değişimler yerine veri temelli, ölçülebilir ve kademeli bir dönüşüm stratejisi izlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple önerilen beş yıllık reform yol haritası

- altyapı ve müfredat hazırlığı,
- öğretmen dönüşümü,
- ölçme-değerlendirme reformu,
- dijital entegrasyon,
- sosyal denge ve sistem optimizasyonu

aşamaları üzerine kurulmuştur. Böylece sistemin hem merkezî standartlarını koruyan hem de yerel ihtiyaçlara ve bireysel farklılıklara cevap verebilen esnek bir yapıya kavuşması hedeflenmektedir.

Öte yandan temel sorun özel sektörün varlığı değil eğitim sisteminin tek çıkış kapısını sınavlara bağlayan yapısıdır. Bu durum öğrenme süreçlerini daraltmakta, yardımcı kaynak bağımlılığını artırmakta ve sosyoekonomik eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Dolayısıyla çözüm sınav merkezli yapıdan uzaklaşarak çoklu değerlendirme sistemine geçilmesi, öğretmenin meslekî konumunun güçlendirilmesi, müfredatın esnekleştirilmesi ve dijitalleşme ile desteklenen dengeli bir hibrit modelin kurulmasıdır.

Nihayetinde eğitim meselesi yalnızca teknik bir sistem tartışması değil nasıl bir insan ve nasıl bir toplum tasavvur edildiğiyle doğrudan ilişkili bir medeniyet meselesidir. Bu çerçevede insan yetiştirme anlayışı medeniyet perspektifi, ahlak, hikmet, adalet, şahsiyet, vicdan, emanet ve irfan gibi temel değerler üzerine inşa edilmelidir. Eğitim yalnızca bilgi aktarımı değil aynı zamanda anlam dünyası, değer sistemi ve karakter inşası sürecidir.

Bilgi ile ahlaki, teknoloji ile hikmeti, bireysel başarı ile toplumsal sorumluluğu birlikte taşıyabilen bir eğitim anlayışı; uzun vadede daha adil, dengeli ve güçlü bir toplum yapısının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu sebeple eğitim politikaları, yalnızca teknik verimlilik değil insanın anlam arayışı ve toplumsal bütünlük hedefiyle birlikte ele alınmalıdır.

Sonuç olarak bu dönüşüm yalnızca teknik düzenlemelerden ibaret bir reform değil eğitim anlayışının, öğrenme kültürünün ve insan yetiştirme yaklaşımının kapsamlı biçimde yeniden tanımlanmasını gerektiren kapsamlı bir paradigma değişimidir. Başarıyla uygulanması hâlinde ise Türkiye'nin insan kaynağını nitelik bakımından güçlendirecek, eğitimde fırsat eşitliğini destekleyecek ve uzun vadede ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya önemli katkılar sağlayacaktır.

Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç¹

¹ Not: Çalışma ilk olarak Maarif Platformu Sohbetleri 40. Programda sunulmuştur.

<https://www.youtube.com/live/RNUuhLvbl7c?si=8ESLPvqAQEdsRxnK>